RAMAKRISHNA MISSION VIDYAMANDIRA

(Residential Autonomous College affiliated to University of Calcutta)

B.A./B.Sc. SECOND SEMESTER EXAMINATION, MAY 2019
FIRST YEAR [BATCH 2018-21]
SANSKRIT (Honours)
Paper : II

Date : 16/05/2019
Time : 11 am – 3 pm
Full Marks : 100

1. Attempt any **one** of the following: [1×10]
   क) Explain the dictum "वाणोच्छिष्टं जगत् सर्वम्। [10]
   ख) Who was Śukanāsa? Who was Candrāpīḍa? State the nature of the selfish friends around a king as described in your text Śukanāsopadeśa. [1+1+8]

2. Translate into English, Bengali or Hindi any **two** of the following: [2×4]
   क) ...ते नाल्पमप्युपदेष्टव्यमस्ति। केवलञ्च निसर्गत एवाभानुभेद्यमरत्नालोकच्छेद्यमप्रदीपप्रभापनेयमतिगहनं तमो यौवनप्रभवम्।
   ख) ... वृद्धत्वमनारोपितमेददोषं गुरुकरणमसुवर्णविरचनमग्राम्यं कर्णाभरणमतीतज्योतिरालोको नोद्वेगकरः प्रजागरः।
   ग) गर्भेश्वरत्वमभिनवयौवनत्वमप्रतिमरूपत्वममानुषशक्तित्वञ्चेति महतीयं खल्वनर्थपरम्परा।
   घ) इयं हि सुभटखड्गमण्डलोत्पलवनविभ्रमभ्रमरी लक्ष्मीः क्षीरसागरात् पारिजातपल्लवेभ्यो रामिन्दुशकलादेकान्तवक्रता-मुच्चैश्रवसश्चञ्चलतां ...गृहीत्वैवोद्गता।

3. Explain in simple sanskrit any **one** of the following: [1×7]
   क) तोयराशिसम्भवापि तृष्णां संवर्धयति।
   ख) सरस्वतीपरिगृहीतमीर्षयैव नालिङ्गति जनम्।
   ग) इन्द्रियहरिणहारिणी च सततमतिदुरन्तेयमुपभोगतृष्णिका।

4. Narrate the episode of Brahmacarin as depicted in the first act of 'Svpnavasavādatam' of Bhāsa and indicate its dramatic importance. [10]

   OR

   Illustrate the importance of the scene of dream in the drama Svapnavasavādattam. [10]

   OR

   Critically examine the role of Yaugandharāyana in the development of the drama 'Svpnavasavādatam'.

5. Translate into Bengali any **one** of the following: [1×5]
   क) पूर्वं त्वयाप्यभिमतं गतमेवमासी-
   च्छ्लाघ्यं गमिष्यसि पुनर्विजयेन भर्त्तुः।
   कालक्रमेण जगतः परिवर्त्तमाना
   चक्रारपङ्क्तिरिव गच्छति भाग्यपङ्क्तिः।।
   ख) पद्मावती नरपतेर्महिषी भवित्री
   दृष्टा विपत्तिरथ यैः प्रथमं प्रदिष्टा।
   तत्प्रत्ययात् कृतमिदं न हि सिद्धवाक्या-
   न्युत्क्रम्य गच्छति विधिः सुपरीक्षितानि।।
   ग) विश्रब्धं हरिणाश्चरन्त्यचकिता देशागतप्रत्यया
   वृक्षाः पुष्पफलैः समृद्धविभवाः सर्वे दयारक्षिताः।
   भूयिष्ठं कपिलानि गोकुलधनान्यक्षेत्रवत्यो दिशो
   निःसन्दिग्धमिदं तपोवनमयं धूमो हि वह्न्याश्रयः।।

6. Explain in simple Sanskrit with apt context of the following (any **one**): [1×7]

क) सुखमर्थो भवेद् दातुं सुखं प्राणा: सुखं तप:।
सुखमन्यद् भवेत् सर्वं दु:खं न्यासस्य रक्षणम्।।

ख) प्रद्वेषो बहुमानो वा सङ्कल्पादेव जायते।
भर्त्तृदाराभिलाषित्वादस्यां मे महती स्वता।।

ग) धन्या सा स्त्री यां तथा वेत्ति भर्ता
भर्तृस्नेहात् सा दग्धाप्यदग्धा।।

7. क) Disjoin the sandhi in भर्तृदाराभिलाषित्वादस्याम् in 6b. [1]

ख) Expound the Samāsa in भर्तृस्नेहात् in 6c. [2]

8. Critically discuss the literary style of Bhāravi.

OR [10]

Summarise the speech of Banecara as reflected in the first canto of Kīrātarjunīyam of Bhāravi.

9. Translate into Bengali or English any **one** of the following: [1×5]

क) कृतप्रणामस्य महीं महीभुजे
जितां सपत्नेन निवेदयिष्यत:।
न विव्यथे तस्य मनो न हि प्रियं
प्रवक्तुमिच्छन्ति मृषा हितैषिण:।।

ख) विशङ्कमानो भवत: पराभवं
नृपासनस्थोऽपि वनाधिवासिन:।
दुरोदरच्छद्मजितां समीहते
नयेन जेतुं जगतीं सुयोधन:।।

ग) कथाप्रसङ्गेन जनैरुदाहृता –
दनुस्मृताखण्डलसूनुविक्रम:।
तवाभिधानाद् व्यथते नतानन:
सुदु:सहान्मन्त्रपदादिवोरग:।।

10. Explain in Sanskrit with apt context of the following (any **one**): [1×7]

क) तथापि जिह्म: स भवज्जिगीषया
तनोति शुभ्रं गुणसम्पदा यश:।
समुन्नयन् भूतिमनार्यसङ्गमाद्
वरं विरोधोऽपि समं महात्मभि:।।

ख) अबन्ध्यकोपस्य विहन्तुरापदां
भवन्ति वश्या: स्वयमेव देहिन:।
अमर्षशून्येन जनस्य जन्तुना
न जातहार्देन न विद्विषादर:।।

ग) अखण्डमाखण्डलतुल्यधामभि –
श्चिरं धृता भूपतिभि: स्ववंशजै:।
त्वयात्महस्तेन मही मदच्युता
मतङ्गजेन स्रगिवापवर्जिता।।

11. a) Derive the word 'वश्या:' in 10.b [1]

b) Expound the samāsa in 'मतङ्गजेन' in 10.c. [2]

12. Who is Haṃsapadikā? In which act of the drama Abhijñānaśākuntalam is she introduced? What is the content of her song? Discuss the significance of the song in the light of the drama. [1+1+2+6]

OR

Describe in simple Sanskrit the dramatic excelleny of 5th Act of the Abhijñānaśākuntalam. [10]

OR

Kalidasa is a poet of nature — Justify the statement. [10]

13. Translate into Bengali or English in any **one** of the following: [1×5]

क) यात्येकतोऽस्तशिखरं पतिरोषधीना–
माविष्कृतोऽरुणपुर:सर एकतोऽर्क:।
तेजोद्वयस्य युगपद्व्यसनोदयाभ्यां
लोको नियम्यत इवान्तदशान्तरेषु।।

ख) शुश्रूषस्व गुरून् कुरु प्रियसखीवृत्तिं सपत्नीजने
भर्तुर्विप्रकृतापि रोषणतया मा स्म प्रतीपं गम:।
भूयिष्ठं भव दक्षिणा परिजने भोगेष्वनुत्सेकिनी
यान्त्येवं गृहिणीपदं युवतयो वामा: कुलस्याधय:।।

14. Explain in simple Sanskrit with apt context of the following (any **one**) [1×6]

क) स्वप्नो नु माया नु मतिभ्रमो नु
क्लिष्टं नु तावत् फलमेव पुण्यम्।
असन्निवृत्त्यै तदतीतमेते
मनोरथा नाम तटप्रपाता:।।

ख) रम्याणि वीक्ष्य मधुरांश्च निशम्य शब्दान्
पर्य्युत्सुको भवति यत् सुखितोऽपि जन्तु:।
तच्चेतसा स्मरति नूनमबोधपूर्वं
भावस्थिराणि जननान्तरसौहृदानि।।

ग) उदेति पूर्वं कुसुमं तत: फलं
घनोदय: प्राक् तदनन्तरं पय:।
निमित्तनैमित्तिकयोरयं क्रम –
स्तव प्रसादस्य पुरस्तु सम्पद:।।

15. Render into Sanskrit in any **one** of the following: [1×4]

क) अले कुम्बोल आ, कहेहि कहिं तुए एशे मणिवन्ध णु किण्पामदे फ लाजकी ए अङ्गुली अ ए शमाशादि ए?

ख) शहजे किल जे विणिन्दि ्ण हु दे कम्म विवज्जणी अ ए। पशुमालण कम्मदालुणे अणुकम्पामिदुए वि शोन्तिए।।

ग) तुमं सि मए चुदङ्कुर दिण्णो कामस्व गहिदधणुअस्स।
पहिअजणजुवइलक्खो पञ्चाव्भहि ओ सरोहोहि।।

—————— × ——————